

професійної інкультурації, де теоретичні конструкти стають дієвим інструментом спочатку моделювання, а відтак побудови дійсної співдії між педагогом і дитиною.

Упровадження моделі, що ґрунтується на розвитку суб'єктності, забезпечує якісно новий рівень психологічної готовності майбутніх педагогів. Йдеться про: можливість сформувати в них навички проєктування суб'єктнісно-орієнтованого освітнього середовища, що відповідає принципам дитиноцентризму; забезпечити високу адаптивність фахівця в умовах освітніх трансформацій (зокрема, оновлених державних стандартів дошкільної та початкової освіти, зміни в законодавстві тощо); мінімізувати ризики професійного вигорання через розвиток внутрішніх ресурсів саморегуляції та рефлексії. Отже, інтеграція психологічних знань навколо ідеї суб'єктності є стратегічним напрямом модернізації педагогічної освіти, що уможлиблює підготовку не просто «виконавця функцій», а творчу особистість, здатну бути партнером у розвитку дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галян О. Суб'єктнісно-орієнтоване навчання як ресурс розвитку креативності майбутніх педагогів. *Креативний простір: науковий журнал*. 2025. № 29. С. 17–19.

Назар ДУДА
(Львів)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ КАТЕХИТІВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Розвиток сучасного суспільства стикається із низкою трансформаційних процесів, серед яких – глобалізація, цифровізація, воєнні виклики та секуляризація. Усі вони суттєво змінюють вимоги до ролі катехита. У сучасних умовах на нього покладається багато ролей. Він має бути «...вчителем, вихователем, професіоналом у педагогіці і дидактиці» [1, с. 5]. Сьогодні він також має бути не лише наставником, але і фасилітатором, і комунікатором, і духовним супровідником. Така багатовимірність служіння зумовлює необхідність оновлення змісту його підготовки, адже ефективна катехизація неможлива без синтезу життєвого досвіду і віровчення,

наявності ґрунтовних знань, розвиненості рефлексивних і комунікативних умінь. У «Програмі вишколу катехитів УГКЦ» констатовано: «...щоб стати катехитом, потрібно пройти певний шлях, який передбачає покликання, особисту формацію та професійну підготовку» [1, с. 5].

В умовах нової соціальної реальності, пов'язаної із кризовими умовами та викликами, традиційні підходи до підготовки катехитів часто є недосконалими та вже нездатні забезпечувати готовність до ефективної реалізації духовно-освітньої діяльності. У зв'язку з цим постає необхідність в оновленні змісту та підходів до їхньої підготовки, зокрема, в умовах сучасності вона має передбачати інтеграцію богословських і педагогічних знань, а також формування здатності до міжкультурної комунікації. «Директорія для катехизації» визначає три взаємопов'язані ключові виміри формування катехита: розвиток у вимірі «бути катехитом» і «вміти бути з іншими»; формування знань, що охоплює біблійно-богословську підготовку та розуміння людини і соціальних контекстів; а також педагогічно-методичну підготовку, яка формує катехита як вихователя і комунікатора [3, с. 22].

При цьому катехитам замало мати добрі знання чи бути інтелектуально підготовленими. Вони мають прагнути до власного духовного розвитку, для чого повинні мати особистий досвід віри, що проживається щодня у ситуаціях вибору, випробувань чи духовних пошуків, а також вміти глибоко розуміти себе та свою місію, тобто мати розвинену здатність до саморефлексії. А ще сучасні катехити повинні прагнути до постійного духовного зростання, поглиблення віри, зміцнення моральних орієнтирів тощо. Відтак дієвість служіння забезпечуватиметься, з одного боку, наявними ґрунтовними знаннями, а з іншого – поєднанням особистого досвіду віри, здатності до саморефлексії та прагнення до духовного розвитку.

У сучасних умовах значний вплив на професійну підготовку катехитів справляє війна. Вона спричиняє зростання у суспільстві низки негативних явищ, зокрема, рівня психологічної напруги, страху, тривоги. Люди все частіше стикаються із втратами, отримують травматичний досвід. Особливо чутливими до складних суспільних умов є діти та молодь. З огляду на це актуалізується необхідність формування у майбутніх катехитів здатності реалізувати функцію психологічної підтримки та духовного супроводу. Вони мають бути не лише учителями віри, але і супроводжувати та підтримувати дітей, молодь і дорослих у їхніх сумнівах, тривогах,

болях та стражданнях, допомагати шукати духовні опори, відновлювати внутрішню рівновагу. А це неможливо без сформованості у майбутніх катехитів емпатії, уважності та зацікавлення емоційним станом іншого, здатності слухати, чути, підтримувати і допомагати переживати кризовий досвід у світлі християнської надії. Важливо також, щоб вони уміли будувати безпечний діалог з людьми, які перебувають у кризових умовах. Вразливі категорії населення потребують добрих слів підтримки, уникнення оцінних суджень щодо їхньої ситуації, створення атмосфери прийняття та довіри. Очевидно також, що майбутні катехити мають уміти розпізнавати ознаки емоційного виснаження, тривожності, страху, надавати посильну допомогу, а також помічати, коли варто скерувати візаві по допомогу до фахівців.

У ситуації невизначеності, суспільної нестабільності ще одним важливим завданням професійної підготовки катехитів є формування у них здатності створювати середовище довіри та підтримки у катехитичній спільноті, яка може стати простором прийняття, безпеки, духовного зміцнення. Організація такої спільноти є непростю справою. З огляду на це у катехитів мають бути розвинені навички побудови міжособистісної взаємодії, підтримки сприятливої атмосфери взаємоповаги, взаємодопомоги, солідарності та відкритості. Їхня наявність допоможе катехитам ефективніше реалізовувати свою місію, та відновлювати у людей довіру до себе, до інших, до Бога.

В умовах війни відбувається вимушена міграція мешканців територій, близьких до арени бойових дій, а тому освітня взаємодія у зв'язку з неможливістю безпосередніх контактів часто переходить в онлайн-формат. Це, зі свого боку, актуалізує необхідність розвитку у майбутніх катехитів цифрової компетентності як здатності упевнено, критично та творчо використовувати цифрові технології для досягнення професійних, навчальних, особистісних цілей тощо [2]. Відповідно для реалізації дистанційного навчання вони мають бути готовими до використання сучасних цифрових інструментів. Це, зокрема, засоби для організації зустрічей (наприклад, Zoom, Google Meet, Microsoft Teams тощо), підтримки спільноти (наприклад, WhatsApp, Bible App тощо), поширення духовного контенту (наприклад, Facebook, YouTube, TikTok, Spotify тощо). При цьому використання цих інструментів має забезпечувати особистісний характер взаємодії та довірливу атмосферу.

Отже, до професійної підготовки катехитів у сучасних умовах висуваються серйозні умови. Вона має бути комплексною, гнучкою та чутливою до суспільних потреб і викликів часу. Сучасний етап підготовки катехитів в умовах війни отримує певні трансформації, адже розширюється її зміст, змінюються організаційні засади. Сьогодні вона має інтегрувати не лише богословську та педагогічну підготовку, але й сприяти розвитку психологічної стійкості, комунікативної та цифрової компетентності, а також здатності до духовного супроводу. Така системна підготовка дасть змогу катехитам ефективно реагувати на потреби сучасної людини, бути джерелом підтримки, віри та надії і повноцінно реалізовувати своє служіння в умовах суспільних викликів та потрясінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма вишколу катехитів УГКЦ / упор. Н. Дуда. Львів, 2020. 63 с.
2. European Union. Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). *Official Journal of the European Union*. 2006. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>
3. Leader's Guide to the Directory for Catechesis. Vatican City State : Libreria Editrice Vaticana, 2020. 61 p.

**Ореста КАРПЕНКО,
Марія ЧЕПІЛЬ**
(Дрогобич)

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СТРАТЕГІЇ ПРАКТИЧНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Сучасна трансформація вищої освіти в Україні відбувається в умовах викликів війни. У цьому контексті самостійна робота студентів перестає бути лише допоміжним елементом навчального плану, перетворюючись на фундамент академічної стійкості та професійної суб'єктності майбутнього фахівця. Проте стрімка цифровізація та зміщення акцентів на дистанційні формати взаємодії породжують